

UOT: 338.24

QARABAĞ VƏ ŞƏRQİ ZƏNGƏZUR İQTİSADI RAYONLARINDA İNVESTİSİYA CƏLB EDİCİLİYİNİN TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ

İmamverdiyeva Natiqə Tofiq qızı, Həsənova Arifə Arif qızı
Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
sabo.1994@mail.ru

Xülasə: *İnvestisiya qərarlarının qəbulunda regional amillərin nəzərə alınması problemi həm dövlətin, həm də ayrı-ayrı regionların investisiya siyasəti üçün həmişə böyük əhəmiyyət kəsb etmişdir. Bundan əlavə, 20-ci əsrin ikinci yarısında baş verən iqtisadi qloballaşma və integrasiya şəraitində həm ölkələr, həm də onların regionları arasında investisiyalar uğrunda rəqabət əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır.*

Beləliklə, regionların investisiya cəlbediciliyinin artırılmasının mümkün yollarının tədqiqinin nəticələri həm öz regionlarına investisiya axınının cəlb edilməsində maraqlı olan dövlət və regional hakimiyyət orqanları, həm də maliyyə-iqtisadi inkişafı üçün ştat və regionlar seçən şirkətlər üçün nəzəri və praktiki maraq doğurur.

Açar sözlər: investisiya, Qarabağ, Şərqi Zəngəzur, inkişaf, layihələr, maddi-texniki baza, kapital qoyuluşları.

Key words: investments, Karabakh, East Zangezur, development, projects, material and technical base, capital investments.

Ключевые слова: инвестиции, Карабах, Восточный Зангезур, развитие, проекты, материально-техническая база, капитальные вложения.

Bu cür tədqiqatların nəticələri Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında iqtisadiyyatının iqtisadi artım fazasına keçidi zamanı, regionlar regionlararası əmək bölgüsündə öz ixtisaslarını müəyyən etdikdə və şirkətlər müxtəlif dövlətlərin səlahiyyətli orqanları tərəfindən təklif olunan qərarlar təhlil edərkən xüsusilə aktualdır. İdxalın əvəzlənməsinin təsiri aparıcı xarici istehsalçıları daxili Azərbaycan bazarında öz mövqelərini qorumaq üçün ölkəyə birbaşa investisiyalar etməyə sövq edən müasir şəraitdə, onların yüksək maaşlı iş yerləri alacaq və büdcə gəlirlərini artıracaq regionu seçmələri ondan asılıdır.

Bu şəraitdə regional hakimiyyət orqanları tərəfindən investorların seçimlərinə real təsir göstərə biləcək investisiya təşviqi tədbirlərinin hazırlanması və praktiki həyata keçirilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Eyni zamanda, fikrimizcə, regional hakimiyyət orqanları tərəfindən real sektora investisiya axınının stimullaşdırılması imkanlarının tədqiqi sahəsində aparılan işlərin əksəriyyətində əsas diqqət yüksək gəlirli regionlar üçün regional investisiya siyasətinin hazırlanmasına yönəldilir. Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasının Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında sənaye bölgələri üçün regional investisiya siyasətinin işlənilib hazırlanması və həyata keçirilməsi məsələləri ayrıca tədqiq edilmiş və seçilmiş mövzunun aktuallığını müəyyən edən bölmə üzrə aparılmışdır.

Bu şəraitdə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində işi intensivləşdirə biləcək və investorların üstünlüklərinə real təsir göstərə biləcək şərtlərin regional hakimiyyət orqanları tərəfindən praktiki şəkildə həyata keçirilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir ki, bu da bu işin aktuallığını müəyyən edir.

İnkişaf etməkdə olan böyük bazarlara malik ölkələrdə öz investisiya siyasətlərinə malik sənaye rayonlarının uğurlu inkişafı əldə edilmiş iqtisadi artımı möhkəmləndirmək üçün investisiya siyasətinin təkmilləşdirilməsi zərurətini açıq şəkildə göstərmişdir. İnvestorları müəyyən regionların xeyrinə qərarlar qəbul etməyə sövq edən səbəblərin təhlili bu işin məqsədlərini də müəyyən etmişdir.

Görülən işlərin praktiki əhəmiyyəti investisiya siyasəti sahəsində konkret təkliflərdən ibarətdir ki, onların həyata keçirilməsi investorlar üçün ən əlverişli rejim yaradacaq və regionun ümumi investisiya cəlbədiciyini artıracaq.

Azərbaycan Respublikasında və onun regionlarında investisiya mühitinin hazırkı vəziyyətinin təhlili göstərdi ki, bazar islahatlarının tamamlanmaması, xarici investorların ölkəmizə qarşı ehtiyatlı münasibəti, əmanətlərin mütəşəkkil formalarına ictimai inamın böhranı, bərpa normal reproduktiv dövrənin qurulması investisiya proseslərinin tənzimlənməsində və idarə olunmasında dövlətin rolunun əhəmiyyətli dərəcədə artırılmasını tələb edir. Büdcə mənbələrindən investisiya imkanlarının azaldılması nəzərə alınmaqla, ölkədə özəl kapital hesabına əlverişli investisiya mühitinin təmin edilməsi və investisiya fəaliyyətinin stimullaşdırılması vəzifələri ön plana çıxır.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında investisiyaların cəlb edilməsi (səfərbər edilməsi) sahəsində mərkəzi vəzifə regional rəqabət üstünlüklərini qorumaq və inkişaf etdirməklə (investisiya potensialına görə) potensial investorların ehtiyac və maraqlarını ödəmək istiqamətində regionun investisiya təklifini hazırlamaqdır. Xüsusi əhəmiyyət kəsb edən investorların konkret qruplarının xüsusiyyətlərini, maraqlarını və ehtiyaclarını öyrənmək və onlara Azərbaycan Respublikasında biznesin təşkili və inkişafı üçün müvafiq xidmətlər (dəstək) təqdim etmək ehtiyacıdır.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında investisiya prosesini stimullaşdırmaq üçün kifayət qədər bir-biri ilə əlaqəli olmayan geniş spektrli fəaliyyət kontekstində belə fəaliyyətlərin səmərəliliyi yalnız regional investisiya strategiyası çərçivəsində bu cür fəaliyyətlərin vahid kompleksdə əlaqələndirilməsi ilə müəyyən potensialı saxlayır. Belə investisiya strategiyası Azərbaycan Respublikasında investisiya fəaliyyətini stimullaşdırmaq üçün elmi əsaslandırılmış tədbirlər kompleksini formalaşdıracaq və imkan verəcək.

Regionda investisiya prosesini stimullaşdırmaq üçün kifayət qədər bir-biri ilə əlaqəli olmayan geniş spektrli fəaliyyət kontekstində belə fəaliyyətlərin səmərəliliyi yalnız regional investisiya strategiyası çərçivəsində bu cür fəaliyyətlərin vahid kompleksdə əlaqələndirilməsi ilə müəyyən potensialı saxlayır. Belə investisiya strategiyası Azərbaycan Respublikasında investisiya fəaliyyətini stimullaşdırmaq üçün elmi əsaslandırılmış tədbirlər kompleksini formalaşdıracaq və imkan verəcək:

- Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında investisiya prosesinin inkişafı üçün fəaliyyətin səmərəliliyinin və diqqətinin artırılması;
- investor qruplarının maraq və vəzifələrinə məqsədyönlü yanaşma yolu ilə investisiyaların cəlb edilməsi (səfərbər edilməsi) üzrə fəaliyyətin səmərəliliyinin artırılması;
- investisiya təklifinin və şəhərin investisiya potensialının səmərəli inkişafı üçün təlimatlar vermək;
- investisiya təkliflərinin təşəbbüskarı kimi Şəhər İcra Hakimiyyətinin rolunu gücləndirmək;
- Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında investisiya prosesinin inkişafının bir sıra mühüm problem və vəzifələrini işıqlandırmaq.

- 2020-2023-cü illərdə dövlət orqanlarının səyləri təkcə sosial obyektlərin dəstəklənməsi və inkişafı, investisiya fəaliyyətinin bərpası və intensivləşdirilməsi, iqtisadiyyatın real sektoruna investisiya qoyuluşu üçün kapitalın cəlb edilməsi üzrə təxirəsalınmaz, cari vəzifələrin həllinə deyil, həm də uzunmüddətli investisiyaların yaradılmasına yönəldilməlidir;

- regionun sənaye potensialının fəal yenilənməsi və inkişafı üçün müddətli şərtlər;

Azərbaycan Respublikasının dövlət orqanları şəhərdə investisiya fəaliyyətinin stimullaşdırılması üzrə fəaliyyətin gücləndirilməsi ilə yanaşı, investisiya layihələrinin və proqramlarının maliyyələşdirilməsinin davamlılığını və davamlılığını təmin etmək

istiqamətində büdcə investisiyalarından istifadənin səmərəliliyini artırmalı, dövlət investisiyalarının səmərəliliyi.

Tədqiqatın göstərdiyi kimi, həm milli, həm də regional səviyyədə investisiya siyasəti işlənilib hazırlanarkən investorların, hakimiyyət orqanlarının və əhəlinin maraqlarını tam nəzərə alan strategiya mövcud deyil. Yuxarıda qeyd olunanlarla əlaqədar olaraq, bu məqalədə müəllif hərtərəfli investisiya strategiyası hazırlayarkən istifadə edilməli olan bir sıra göstəricilər işləyib hazırlamışdır.

Bundan əlavə, məqalə Azərbaycan regionlarının investisiyaları stimullaşdıran mexanizmlərdən, o cümlədən xaricdə özünü doğrultmuş mexanizmlərdən istifadə imkanlarını araşdırır. Bu məqsədə nail olmaq üçün potensial investorlar üçün ən cəlbedici təşviq mexanizmləri öyrənilmiş və Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında nümunəsində regional hakimiyyət orqanlarının hüquqi sərəştəsi təhlil edilmişdir.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında investisiya cəlbediciliyinin qiymətləndirilməsi probleminə və regional həvəsləndirici qərarların təkmilləşdirilməsi yollarına bu araşdırmada göstərilən yanaşma Azərbaycan Respublikasının təsis qurumlarının investisiya siyasətini təkmilləşdirəcək və bütün dövlətlərin maraqlarının daha dolğun nəzərə alınmasını təmin edəcəkdir.

Ədəbiyyat

1. Aslanzadə İ. “İnvestisiya layihələrinin təşkili və idarə olunması” Bakı 2000
2. F.İbrahimov. “Azərbaycan iqtisadiyyatına yönəldilən xarici investisiyalar və onun milli iqtisadiyyatın dirçəlməsində rolu” elmi-tədqiqat işi. Bakı 2007
3. Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi. Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il gələn üç il üzrə iqtisadi və sosial inkişaf konsepsiyası və proqnoz göstəriciləri. Bakı, avqust 2021, 107 s.
4. Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İnkişaf Nazirliyi. 2021-ci il üzrə fəaliyyət haqqında hesabat. Bakı, fevral 2021, 177 s.
5. . “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2020.
6. Hüseynov T. H. Azərbaycanda investisiyalar. Bakı. 2009

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ В ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕГИОНАХ КАРАБАХА И ВОСТОЧНОГО ЗАНГЕЗУРА

Имамвердиева Натиға Тофиговна, Гасанова Арифа Арифовна

Резюме

Проблема учета региональных факторов при принятии инвестиционных решений приобрела большое значение для инвестиционной политики как государства, так и отдельных регионов. Кроме того, в условиях экономической глобализации и интеграции, возникших во второй половине XX века, существенно обострилась конкуренция за инвестиции между странами и их регионами.

Таким образом, результаты исследования возможных путей повышения инвестиционной привлекательности регионов представляют интерес как для правительств и региональных органов власти, заинтересованных в привлечении инвестиционных потоков в свои регионы, так и для компаний, выбирающих государство и регионы для своего финансово-экономического развития.

**IMPROVING INVESTMENT PROMOTION IN KARABAKH AND EASTERN
ZANGEZUR ECONOMIC REGIONS***Imamverdiyeva Natiqa Tofiq, Hasanova Arifa Arif***Summary**

The problem of taking regional actors into account in the adoption of investment decisions has become of great importance for the investment policy of both the state and the individual regions. Moreover, under the conditions of economic globalization and integration that took place in the second half of the 20th century, competition for investments between both countries and their regions was important. has increased gradually.

In particular, the results of the study of possible ways to increase the investment attractiveness of the regions are presented to both state and regional government bodies that are interested in attracting investment flows to their regions. It creates interest in the theory and practice of companies choosing states and regions for financial-economic development.

*Rəyçi: baş müəllim Novruzova Bəsti Yusif qızı**Maliyyə və iqtisadi nəzəriyyə kafedrasının 24 yanvar 2025-ci il tarixli iclasın 08 sayılı protokolu**Daxil olma tarixi 16 aprel 2025-ci*